Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry

Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

21.10.2026

Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry:n lausunto hallituksen esityksestä HE 168/2026 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi terveydenhuoltolain, sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun lain ja terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain muuttamisesta

Esityksellä uudistettaisiin psykoterapiakoulutusta kaksiportaiseksi ja säädettäisiin ensimmäisen portaan koulutus opiskelijalle maksuttomaksi. Tavoitteena on vahvistaa perustason mielenterveyspalveluja ja parantaa psykoterapiapalvelujen saatavuutta. Yliopistojen järjestämä koulutus tuottaisi laillistetulle sosiaali- tai terveydenhuollon ammattihenkilölle psykososiaalisten menetelmien erikoispätevyyden, joka voitaisiin merkitä ammattihenkilörekisteriin. Lakien on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2027.

Talentia pitää kannatettavana esityksen tavoitetta vahvistaa perustason mielenterveyspalveluja ja sosiaalihuollon ammattihenkilöiden psykososiaalista osaamista opiskelijalle maksuttomalla koulutuksella. Lausuntopalautteen perusteella tehty muutos, jolla koulutuksen rahoitus ja kokonaisvastuu kohdistetaan yliopistoille, on perusteltu. Esitys ei kuitenkaan vielä varmista sosiaalialan korkeakoulutetuille yhdenvertaista ja selkeää koulutusjatkumoa varsinaiseen psykoterapeuttikoulutukseen.

Sosiaalialan korkeakoulutettujen yhdenvertaiset koulutusmahdollisuudet on varmistettava

Ensimmäisen portaan maksuton koulutus voi madaltaa sosiaalihuollon ammattihenkilöiden kynnystä kehittää osaamistaan. Esityksellä ei kuitenkaan ole tarkoitus muuttaa varsinaiseen psykoterapeuttikoulutukseen pääsyn käytäntöjä. Ensimmäisen portaan suorittaminen ei takaa pääsyä psykoterapeuttikoulutukseen eikä ole siihen pääsyn edellytys.

Talentia on hallituksen esityksen lausuntovaiheessa kiinnittänyt huomiota siihen, että valtakunnallisen yliopistojen psykoterapeuttikoulutuskonsortion suosituksessa sosiaalialan

tutkinnot eivät kuulu ensisijaisesti soveltuviksi lueteltuihin tutkintoihin, vaan niiden hyväksyminen perustuu erityistapauksia koskevaan harkintaan. Vaikka yliopistojen valintaperusteissa on eroja, tämä lähtökohta tekee sosiaalialan korkeakoulutettujen koulutuspolusta epävarman.

Sosiaalialan korkeakoulutetut kohtaavat työssään ihmisiä, joiden mielenterveyden haasteet kietoutuvat esimerkiksi toimeentulovaikeuksiin, perhetilanteisiin, väkivaltakokemuksiin tai muihin kuormittaviin elinolosuhteisiin. Sosiaalialan koulutus ja työkokemus tuovat psykoterapeuttiseen työhön ymmärrystä ihmisen sosiaalisista suhteista, arjen olosuhteista ja yhteiskunnallisten tekijöiden merkityksestä hyvinvoinnille. Selkeä koulutuspolku psykoterapeutiksi mahdollistaisi tämän osaamisen syventämisen ja hyödyntämisen mielenterveyspalveluissa sekä tukisi psykoterapeuttien saatavuutta. Koulutukseen pääsyn tulee perustua hakijan osaamisen ja valmiuksien arviointiin siten, että sosiaalialan tutkintojen tuottama osaaminen tunnistetaan asianmukaisesti.

Talentia esittää, että valiokunta edellyttää sosiaalialan korkeakoulutettujen koulutusmahdollisuuksien yhdenvertaisuuden arviointia ja vahvistamista yhteistyössä koulutusta järjestävien yliopistojen kanssa. Taustatutkintojen soveltuvuuden arvioinnin ja opiskelijavalinnan perusteiden tulee olla läpinäkyviä ja johdonmukaisia.

Sosiaalitieteiden ja sosiaalihuollon asiantuntemuksen tulee olla edustettuna koulutuksen kehittämisessä. Talentia pitää tarpeellisena myös psykoterapeuttikoulutuskonsortion kokoonpanon täydentämistä sosiaalitieteiden edustuksella.

Ensimmäisen portaan asemaa psykoterapeuttikoulutuksen kokonaisuudessa on selkeytettävä

Psykoterapeuttikoulutuksen kehittämisen tulee perustua nimikesuojatun psykoterapeutin ammatissa tarvittavaan osaamiseen. Ensimmäisen portaan tulee muodostaa johdonmukainen osa tätä koulutuskokonaisuutta eikä painottua ensisijaisesti palvelujärjestelmän lyhyen aikavälin tarpeisiin vastaavaksi menetelmäkoulutukseksi. Psykososiaalisten menetelmien osaamista voidaan vahvistaa myös erillisellä täydennyskoulutuksella.

Hallituksen esityksen liitteen asetusluonnoksen mukaan koulutus olisi vähintään 45 opintopisteen laajuinen. Se sisältäisi vähintään 30 opintopistettä psykologian tai psykiatrian teoreettisia opintoja ja vähintään 15 opintopistettä menetelmällisiä opintoja. Opintojen hyväksilukeminen varsinaisessa psykoterapeuttikoulutuksessa jäisi yliopistojen arvioitavaksi.

Talentia korostaa, että koulutuksen jatkovalmistelussa tulee varmistaa ensimmäisen portaan osaamistavoitteiden yhteys psykoterapeuttikoulutukseen. Opiskelijoiden tulee saada jo koulutukseen hakeutuessaan ymmärrettävät tiedot jatko-opintomahdollisuuksista ja hyväksilukemisen periaatteista.

Yliopistojen kokonaisvastuun vahvistaminen on perusteltu muutos

Lausuntokierroksella olleessa mallissa koulutuksen toteuttamiseen ja rahoitukseen liittyvät vastuut jakautuivat yliopistojen ja hyvinvointialueiden kesken. Talentia piti tätä ongelmallisena koulutuksen eheyden, tutkimusperustaisuuden ja laadunvarmistuksen näkökulmista.

Hallituksen esitystä on tältä osin muutettu perustellusti. Rahoitus kohdistettaisiin yliopistoille, joilla olisi päävastuu sekä teoreettisten että menetelmällisten opintojen toteuttamisesta ja opiskelijavalinnasta. Yliopistojen olisi tehtävä yhteistyötä hyvinvointialueiden, Helsingin kaupungin ja HUS-yhtymän kanssa sekä korvattava niille yhteistyöstä aiheutuvat kustannukset.

Talentia pitää muutosta myönteisenä. Yliopistoilla tulee olla myös käytännössä riittävät mahdollisuudet vastata koko koulutuksen laadusta, mukaan lukien menetelmäopinnot, ohjattu asiakas- ja potilastyö sekä osaamisen arviointi.

Yhteistyössä on varmistettava sosiaalihuollon koulutus- ja osaamistarpeiden huomioiminen. Koulutuksen suunnittelu ja kohdentaminen eivät saa perustua yksinomaan terveydenhuollon palvelutarpeisiin.

Koulutukseen osallistuminen on mahdollistettava myös hyvinvointialueiden ulkopuolella työskenteleville

Talentia pitää tärkeänä, ettei koulutukseen osallistuminen edellyttäisi palvelussuhdetta hyvinvointialueeseen. Asetusluonnoksen mahdollisuus suorittaa ohjattu asiakas- tai potilastyö myös muussa yliopiston hyväksymässä palveluyksikössä tukee tätä tavoitetta. Toimeenpanossa on kuitenkin varmistettava, että myös yksityisellä ja järjestösektorilla työskentelevillä sekä koulutuksen pääsyvaatimukset täyttävillä tutkinto-opiskelijoilla on tosiasiallinen mahdollisuus suorittaa koulutukseen kuuluva ohjattu asiakas- tai potilastyö ja saada tarvittava työnohjaus.

Erikoispätevyyden merkityksen ja rekisteröinnin kustannusten on oltava selkeitä

Talentia pitää kannatettavana mahdollisuutta merkitä psykososiaalisten menetelmien erikoispätevyys sosiaalihuollon ammattihenkilöiden keskusrekisteriin. Hallituksen esityksessä on lausuntopalautteen perusteella täsmennetty erikoispätevyyden merkitystä ja rekisteröintiä.

Erikoispätevyys ei olisi itsenäinen ammattioikeus eikä antaisi oikeutta käyttää psykoterapeutin ammattinimikettä. Rekisteröinti olisi vapaaehtoista, eikä sen puuttuminen estäisi koulutuksen suorittanutta laillistettua ammattihenkilöä toimimasta koulutuksensa mukaisissa tehtävissä.

Talentia korostaa, että erikoispätevyyden, rekisterimerkinnän ja ammattihenkilövalvonnan suhde tulee selventää toimeenpanon ohjauksessa. Ammattihenkilöiden, työnantajien ja

asiakkaiden tulee ymmärtää, millaista osaamista koulutus tuottaa ja miten se eroaa psykoterapeutin koulutuksesta.

Talentian lausuntovaiheessa esittämä huomio rekisteröintimaksuista on otettu hallituksen esityksessä huomioon. Esityksessä todetaan mahdollisuus periä rekisteröinnistä maksu ja tarve huomioida uusi suorite Lupa- ja valvontaviraston maksuasetuksessa. Uuden rekisterimerkinnän maksun suuruus jää kuitenkin avoimeksi. HEä mainittu 235 euroa koskee vuoden 2026 maksuasetuksen mukaista muun erikoispätevyyden merkitsemistä, eikä se ole uuden erikoispätevyyden vahvistettu hinta.

Rekisteröinnin kustannusten tulee olla kohtuullisia ja koulutukseen hakeutuvien tiedossa riittävän varhain. Opiskelijalle maksuttomana järjestettävän koulutuksen yhteydessä on kerrottava selkeästi erikseen perittävästä mahdollisesta rekisteröintimaksusta.

Toimeenpanon edellytykset ja vaikutusten seuranta on varmistettava

Talentia esittää, että valiokunta edellyttää uudistuksen systemaattista seurantaa ja arviointia. Arvioinnin tulee kattaa koulutuksen laatu ja yhdenmukaisuus, eri ammattiryhmien koulutukseen pääsy, sosiaalihuollon tarpeiden huomioiminen, koulutusjatkumon ja hyväksilukemisen toimivuus sekä osaamisen hyödyntäminen palveluissa. Arvioinnissa tulee hyödyntää opiskelijapalautetta sekä kouluttajien, työnantajien ja ammattihenkilöitä edustavien järjestöjen kokemuksia.

Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry